

NYILAS MIHÁLY – MACKÓ ZSUZSANNA

**SZERBIA AKCIÓTERVE A NEMZETI KISEBBSÉGEK
JOGAINAK MEGVALÓSÍTÁSÁRA**

Jelen tanulmány a szerb kormány által 2016. március 3-án elfogadott, *A nemzeti kisebbségek jogainak érvényesítésére vonatkozó akciótervet*¹ mutatja be és elemzi. A kérdések, amelyekre válaszokat keres: Miért kellett Szerbiának kisebbségi akciótervet kidolgoznia és elfogadnia? Hogyan zajlott a megszövegezése? Milyen lényeges magyar vonatkozású tartalmakat, célokat és tevékenységeket ölel fel? Hogyan értékelhető a tartalma és hogyan halad a megvalósítása, melyek ennek az akciótervnek a további előfeltételei és mik a vonatkozó teendői?

Az akcióterv megalkotása

Ha egy országban kemény munkával, tárcaközi koordinációval és – egy kivétellel² – az összes ott élő nemzeti kisebbség³ képviselőinek bevonásával több évre szóló akciótervet dolgoznak ki, amely a kisebbségi jogok védelmét, bővítését és hatékonyabb érvényesítését célozza, mint ahogy ez Szerbiában történt, az első ezzel kapcsolatos kérdés az lehet, hogy miként kerülhetett erre sor?

A fő tényező kétségkívül az volt, hogy Szerbia az Európai Unióhoz való csatlakozás útját járja és komoly szándéka, hogy mielőbb tagállammá váljon. Az EU elvárásait követve az ország számos kérdésben változtatott korábbi álláspontján. Ilyen kérdésnek bizonyult a kisebbségi kérdés is, ahol a régi, megváltoztathatatlanak tűnő hozzáállás az volt, hogy a helyzet ideális és semmit nem kell rajta változtatni, mert az alkotmány, a törvények és más jogszabályok olyan megoldásokat tartalmaznak, amelyek több jogot nyújtanak a nemzeti kisebbségeknek, mint bármely másik európai országban. A valóság azonban az, hogy

1 Letöltés helye: www.vajma.info; letöltés ideje: 2017. 10. 09.

2 Részben kivétel a bosnyák kisebbség, mivel a Bosnyák Nemzeti Tanács képviselői közvetlenül a munka befejezése előtt kiléptek a munkacsoportból, arra hivatkozva, hogy különböző javaslatokat, főleg a Szandzsák területi autonómiájára vonatkozókat, nem fogadták el.

3 A 2011-es népszámlálási adatok szerint Szerbiában 21 olyan etnikai közösség él, amelynek a létszáma meghaladja a 2000 főt. Letöltés helye: www.stat.gov.rs; letöltés ideje: 2017. 10. 09.

jelentős számú érvényesített és érvényesíthető jog mellett, a jogok egy része, mint például a részarányos foglalkoztatás a közszférában, csak papírra vetett deklaráció, mások – például egyes nyelvi jogok – csak részlegesen valósulnak meg, és vannak olyanok – mint például az állam nyelve, a szerb nyelv mint nem anyanyelv oktatása –, ahol a megvalósítás módján kell változtatni a jogérvényesítés hatékonyságának érdekében.

Szerbia álláspontjának megváltozását az EU által megfogalmazott elvárások váltották ki, amelyeknek Szerbia pozitív változásokat előirányzó cselekvési terv kidolgozásával tett eleget. A csatlakozási folyamat során, és jelentős mértékben annak köszönhetően vált tehát Szerbia kötelezettségévé a kisebbségi akcióterv kidolgozása, melynek tartalmát az EU elvárásai körvonalazták, egyes fontos részleteiben pedig meghatározták. Az EU ezzel a cselekvési terv további sorsának, valamint megvalósításának is egyik legjelentősebb meghatározójává és befolyásolójává lépett elő. Az EU tagállamai közül többen, elsősorban Magyarország, mint a Szerbiában élő legnagyobb létszámú nemzeti kisebbség anyaországa, jelentősen hozzájárultak ezen elvárások és kötelezettségek rögzítéséhez. A vajdasági magyarok politikai érdekképviseletét eredményesen ellátó Vajdasági Magyar Szövetség a közösség meglátásait és igényeit folyamatosan közvetítette az anyaország felé, Magyarország pedig célzott erőfeszítéseket tett Brüsszelben, hogy ezek az EU elvárásainak részeivé váljanak.

A brüsszeli elvárások és Szerbia kötelezettségei létrejöttek, valamint az akcióterv kidolgozásának kronológiája és fontosabb állomásai a következők voltak: az ország 2009-ben nyújtotta be felvételi kérelmét, 2012-ben kapta meg a tagjelölti státuszt, 2013 ősze és 2014 tavasza között történt meg a screening, 2014. január 21-én megkezdődtek a 35 tárgyalási fejezetet felölelő csatlakozási tárgyalások, amelyekből eddig tíz fejezet nyílt meg. A kisebbségi jogokat magába foglaló Igazságszolgáltatás és alapjogok 23. fejezet megnyitására a csatlakozási konferencia 2016. július 18-án megtartott negyedik miniszteri szintű ülésén került sor. Már a fejezet screening jelentése⁴ szorgalmazta a kisebbségi jogok hatékony érvényesítését célzó külön akcióterv kidolgozását Szerbiában, figyelembe véve az Európa Tanács Kisebbségvédelmi Keretegyezmény Tanácsadó Bizottságának Szerbiáról szóló harmadik véleményében megfogalmazott ajánlásokat. A szerb csatlakozási tárgyalásokra irányadó *Tárgyalási keret*⁵ pedig a 23. fejezetre tárgyalásnyitó feltételt (*opening benchmark*) tartalmazott, amely szerint az országnak az egész fejezetre vonatkozó akciótervet kell kidolgoznia és elfogadnia, amit a tagállamok egyhangúlag hagynak jóvá. E kötelezettségek értelmében Szerbia 2014 folyamán kidolgozta a teljes 23-as fejezet akciótervét⁶ – az úgynevezett „nagy” akciótervet, amely kisebbségi kérdéseket is taglal. Többszöri brüsszeli összehangolás és a végleges jóváhagyás után a szerb kormány 2016. április 27-én fogadta el, akkor már ügyvivő kormányként (április

4 Letöltés helye: www.mpravde.gov.rs; letöltés ideje: 2017.10.09.

5 Uo.

6 Uo.

24-én voltak a parlamenti választások), érdekes módon majdnem két hónappal a „kis”, vagyis a jelen tanulmány tárgyát képező kisebbségi akcióterv elfogadása után. Ennek az az oka, hogy 2015-től párhuzamosan folyt a munka mindkét terven: a „nagy terv” összehangolásán és a „kis terv” kidolgozásán, és bár később készült el, a „kis terv” előbb ért célba.

Szerbia Igazságügyi Minisztériuma, mint a 23. fejezet csatlakozási tárgyalásainak felelőse, 2015. február 29-én alakította meg tárcaközi munkacsoportját az akcióterv kidolgozására, melynek tagjai az érintett minisztériumok és tartományi titkárságok, a kisebbségi nemzeti tanácsok, a civil szféra és bizonyos nemzetközi szervezetek képviselői voltak. A munkacsoportban a vajdasági magyarságot Hajnal Jenő, a Magyar Nemzeti Tanács elnöke és Nyilas Mihály, a Tartományi Kormány alelnöke és tartományi oktatási, jogalkotási, közigazgatási és nemzeti közösségi titkár képviselte. A munkacsoport a 2015-ös év folyamán összesen kilenc alkalommal ülésezett és 2015 decemberének végére kidolgozta az akciótervet, amelyet az EU jóváhagyása után, a szerb kormány 2016. március 3-án megtartott ülésén fogadott el.

Az akcióterv felépítése és tartalmának vázlata

Az akcióterv 11 fejezetben tárgyalja a nemzeti kisebbségek számára fontos kérdéseket, felölelve a nemzeti kisebbségek szinte minden alkotmánnyal szavatolt egyéni és kollektív jogát:

- I. Személyi státuszbeli kérdések
- II. A hátrányos megkülönböztetés tilalma
- III. Művelődés és tájékoztatás
- IV. Szabad vallásgyakorlás
- V. Nyelv- és íráshasználat
- VI. Oktatás
- VII. Demokratikus részvétel
- VIII. A nemzeti kisebbségek tagjainak arányos alkalmazása a közszférában
- IX. A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai
- X. A kisebbségi közösségek tagjainak gazdasági helyzete
- XI. Nemzetközi együttműködés

Az egyes fejezetek első része az akcióterv elfogadásakor fennálló helyzet áttekintését tartalmazza a hatályos jogszabályok felsorolásával és tartalmának rövid ismertetésével, valamint a nemzeti kisebbségek jogai megvalósulásának értékelését az adott területen. Itt találjuk a kijelölt stratégiai célokat, melyek minden fejezetnél elsősorban a már említett Tanácsadó Bizottság Szerbiáról szóló harmadik véleményében megfogalmazott konkrét ajánlásain alapulnak. A *Keretegyezményre* való következetes akciótervi hivatkozások biztosítják, hogy a valóban lényeges és már évek, vagy évtizedek óta azonosított és nem megoldott kisebbségvédelmi kérdések képezzék az egyes fejezetek és az egész akcióterv témáit. Ez a hozzáállás kifejezetten pozitívan értékelhető és magyar szempontból eredménynek tekinthető, hogy Szerbia az akcióterv megalkotásakor az említett ajánlásokat figyelembe vette.⁷ A fejezet a stratégiai célok mellett tartalmazza azt az átfogó eredményt is, amely a fejezetbe foglalt tevékenységek által valósul meg, és amelyhez hatásmutatók és hitelesítési források kapcsolódnak.

A fejezet második része az adott területhez tartozó tevékenységeket tartalmazza, amelyek révén megvalósul a fejezet első részében megfogalmazott stratégiai cél. Minden tevékenység, annak leírása mellett, tartalmazza a cselekmény felelősét, a megvalósításra kijelölt határidőt, a megvalósulás ellenőrzését lehetővé tevő eredménymutatókat és a pénzügyi forrást. A 11 fejezet 115 különböző tevékenységet tartalmaz, amelyek lehetnek jogszabálmódosítások és azok végrehajtása, elemzések készítése, kerekasztalok, nyilvános viták, médiatartalmak, intézményi reformok, ösztönző és egyéb konkrét tevékenységek, melyek az adott fejezet stratégiai céljának elérését szolgálják. Minden egyes tevékenység kóddal rendelkezik, amely a fejezet és a tevékenység adott fejezeten belüli sorszámából áll (pl. a 8.21 azt jelenti, hogy a VIII. fejezeten belüli 21-es sorszámú tevékenységről van szó).

Ahogy ezt az akcióterv bevezetője leírja,⁸ a tevékenységek meghatározásánál ügyeltek a normatív és intézményi keret módosításainak világos és pontos megjelölésére, az adminisztratív kapacitások előmozdítására, valamint a gyakorlat tökéletesítésének és a tudatosság növelésének hangsúlyos fejlesztésére. A szereplők meghatározása a lehető legnagyobb pontossággal történt, hogy hatékony és felelős megvalósítási rendszer álljon fel. Az eredménymutatók biztosítják a kifejtett tevékenységekre vonatkozó hatásmérési mechanizmusát, illetve az eredmények elért szintjébe való betekintést. A mutatók, különösen a mennyiségi mutatók, minden olyan tevékenység (vagy azok részei) esetében meghatározásra kerültek, ahol ez lehetséges. Az akcióterv általában rövid, de teljesíthető határidőket szab meg a tevékenységek megvalósítására. Ezekkel függ össze a reformlépések logikai sorrendje is, amelynek meghatározásánál az intézményi, az adminisztratív és az évenkénti költségvetési

7 Horváth László: Parlamenti, tartományi és helyi önkormányzati választások Szerbiában – megőrizte befolyását a vajdasági magyarság. *Kisebbségi Szemle*, 2016. 2. 53–76, itt: 74.

8 Letöltés helye: www.vajma.info; letöltés ideje: 2017. 10. 09., 3.

terhelésekre is tekintettel voltak. A határidők megállapítása általában negyedévenkénti bontásban történt, a „folyamatosan” határidő pedig olyan tevékenységeknél szerepel, amelyek időszakosan ismétlődnek, vagy valóban folyamatosan valósulnak meg.

Az akcióterv nyelvezetét, stílusát és egyes elemeinek összehangoltságát komoly bírálatok érhetik. Tény, hogy szövege nem eléggé egységes és összehangolt. Egyes részek túl részletesen, mások túl tömören, vagy általánosan vannak megfogalmazva, a fejezeteknek, vagy akár fejezetrészeknek különböző a nyelvezete, gyakran ugyanazokra a fogalmakra különböző terminusokat használ, a fejezetek stílusa eltérő, az előre definiált forma ellenére az egyes fejezetek bevezető részeinek és tevékenységeinek szerkezetei különbözőek. A hiányosságok okait egyrészt a munkacsoport tárcaköziségében és az ebből eredő sokszínűségben kell keresni, hiszen a dokumentum igen összetett munka eredményeként jött létre. Az akciótervnek több szerzője volt, akik különböző szakterületet képviseltek, nagy viták is keletkeztek egyes szövegrészek kapcsán, aminek következtében többször is változott a szöveg. Az alkotás ilyen folyamata okozta az említett hiányosságokat, amelyhez gyakran az adminisztráció szervezetlensége is társult. A másik tényező az időszűke volt, hiszen 2015 novemberének elején derült ki, hogy az év végére el kell készülnie az akciótervnek, addig viszont alig volt kész valami belőle. Ez abból is látszik, hogy a munkacsoport az összesen kilenc üléséből hetet 2015 novemberében és decemberében tartott meg, gyakorlatilag tehát az egész terv ebben a rövid időszakban készült el. Nem végezték el az ilyen dokumentum esetén szükséges végső, egységes szerkezetbe foglalást, a tartalmi, stílusbeli és terminológiai összehangolást. A mulasztásokat később sem pótolták. A vázolt hiányosságok és bírálatok mégsem csökkentik a terv jelentőségét, mert mindezek ellenére, figyelmes olvasással egyértelműen kiolvasható minden egyes elemének tartalma.

Az akcióterv tartalma, különös tekintettel a vajdasági magyarság helyzetére, igényeire

A terv kidolgozása során fontos szempont volt, hogy felölelje mindazokat a területeket, amelyek a Szerbiában élő nemzeti kisebbségek számára jelentősek. A magyar közösség szempontjából természetesen nem minden fejezet bír egyforma jelentőséggel. Egyes fejezetek vagy fejezetrészek különösen fontosak számukra, mások kevésbé, mert olyan kérdésekkel foglalkoznak, amelyek más kisebbségi közösségeket érintenek.

A továbbiakban a magyar közösség szempontjából két legfontosabb, az oktatásra (VI.) és a részarányos foglalkoztatásra (VIII.) vonatkozó fejezetet mutatjuk be részletesebben, a többi kilenc fejezet tartalmát pedig röviden ismertetjük.

Az oktatásra vonatkozó fejezet

Az oktatással kapcsolatos VI. fejezet az egyik legfontosabb és legérzékenyebb része az akciótervnek, mert arra a területre vonatkozik, amely közvetlenül befolyásolja a nemzeti kisebbségi közösség társadalomban betöltött helyzetét, identitástudatát és végső soron a megmaradását. Az akciótervben kiemelt fontosságot kapott ez a terület, hiszen olyan évtizedek óta fennálló gondok terhelik, amelyek több nemzedékre voltak kihatással, a megoldásukra tett kísérletek viszont mindeddig sikertelennek bizonyultak. Három fő problémakör mentén közelíthetjük meg a szerbiai kisebbségi, ezen belül is a magyar oktatást: a kisebbségi nyelven oktató pedagógusok szakmai felkészítése, továbbképzése körüli nehézségek; a kisebbségi nyelvű tankönyvek hiánya és minőségbeli hiányossága, valamint a szerb nyelv nem kielégítő ismerete az anyanyelvi oktatásban részt vevő tanulók és néha a tanárok részéről is. A cselekvési terv oktatásra vonatkozó 22 tevékenysége elsősorban ezeken a területeken kíván jelentősebb előrelépést elérni.

A pedagógusok felkészültsége tekintetében elmondható, hogy a magyar nyelven oktató pedagógusok nagy része szerb nyelvű felsőfokú képzésben vett részt, ebből kifolyólag magyar szakterminológiai ismereteik részben hiányosak, szakmai továbbképzésük pedig eddig nem volt megoldott. A terv több pontja ezen állapot javítását célozza. A tanárképzés területén hangsúlyt helyez a kisebbségi nyelven tanító pedagógusok olyan szakmai továbbképzésére, amely egyszerre biztosítja a kisebbségi és a szerb nyelvi kompetenciákat is. Előíranyozza, hogy az anyaországgal kötött nemzetközi egyezmény rögzítse az anyaországban akkreditált továbbképzések elismerését és csereprogramok beindítását. A felsőoktatásban oly módon erősödnének a nyelvi kapacitások, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó hallgatók számára a magyar szakterminológia kisebbségi nyelven történő elsajátítását nyelvi lektorátusok létesítésével és szaknyelvi gyakorlatokkal biztosítják.

A legtöbb felsorolt tevékenységnél az akcióterv megvalósítása egyelőre késik. Jelentős előrelépés csak a pedagógusok továbbképzési programjainak fejlesztésében történt. Itt meg kell említeni a Vajdasági Pedagógiai Intézetet, amely ezeknek a programoknak az akkreditációját végzi, és az elmúlt időszakban mennyiségi és minőségi javulást is sikerült elérniük. A terv másik lényeges hozadéka e területen, hogy 2015. október 1-jén megkezdte működését az Enic – Naric Külföldi Tanulmányi Program Értékelő Központ. Azoknak, akik az anyaországban szereztek meg a diplomájukat és a tanulmányaik befejeztével visszatértek Szerbiába, gondot okozott az oklevélhonosítás nehézsége. A központ létrejöttével egyszerűsödött a külföldi oklevelek elismerése.

A kisebbségi nyelvű tankönyvek hozzáférhetősége a másik alapvető akadály a kisebbségi nyelvű oktatásban. Egyes nyelveken teljesen hiányoznak a tankönyvek, de a meglévőknek

sem mindig kielégítő a minősége. A magyar nyelvű oktatásban a tankönyvellátottság elfogadhatónak mondható, csupán egyes középiskolai szakok esetében beszélhetünk tankönyvhiányról. Más kérdés, hogy a meglévő tankönyvek nem mindig színvonalasak és fordításuk minősége sem minden esetben elfogadható. A felsorolt akadályok áthidalására 2015 júliusában elfogadták a tankönyvekről szóló új törvényt,⁹ amely több megoldási módot tartalmaz az iskoláskor előtti, általános és középiskolai tankönyvek problémájára. A törvény alkalmazása pozitív eredményeket hozott. Az akciótervvel összhangban az oktatásért felelős minisztérium, a Szerbiai Tankönyvkiadó Intézet és a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai 2016. március 1-jén megállapodást írtak alá, amely leegyszerűsíti és felgyorsítja a kisebbségi nyelvű tankönyvek kiadását.

Végül ki kell emelni azt a kérdést, amely jelenős mértékben befolyásolja, hogy a kisebbségi közösséghez tartozó fiatalok a tanulmányaikat befejezve, hogyan tudnak érvényesülni Szerbiában. A középiskolát befejező egyes nemzeti kisebbségi tanulóknál a szerb nyelv nem megfelelő ismerete észlelhető. Kifejezetten érvényes ez azokra a magyar tanulókra, akik a többségtől, tehát a többségében magyarok által lakott területekről származnak. A szerb nyelv ismeretének hiánya megnehezíti a későbbiekben a szülőföldön való továbbtanulást és érvényesülést. A terv a kérdésre három tevékenységi pontban külön is kitér, amelyek az általános és középiskolákban a szerb nyelv mint nem anyanyelv tanítását merőben új oldalról közelítik meg, figyelemmel a tanulók előtudása közti különbségekre. A korábbi tanterv egységes volt és nem vette figyelembe, hogy a szláv nyelvcsaládhoz tartozó nyelvet beszélő könnyebben sajátítja el a szerb nyelvet, mint az, aki ettől teljesen eltérő nyelvet, például a magyart beszéli. Ismert az is, hogy a szórványban és a tömbben élő magyar diákok előtudása is teljesen más, mert míg az egyik mind a két nyelvvel napi szinten kapcsolatban van, addig a másik csak időnként érintkezik a szerb nyelvvel. Ennek tükrében az Oktatásügyi, Tudományos és Technológiai Fejlesztésügyi Minisztérium 2017 harmadik negyedévének végéig új tantervet fogad el, amely a leírt különbségeket mind figyelembe veszi. Az első lépés a tantárgyoktatás eredményeinek szabványaira vonatkozó szabályzat¹⁰ elfogadása volt, amelyre 2017. június 10-én került sor. A tanterv kidolgozása az utolsó fázisban van, és hamarosan elfogadásra kerülhet. A tankönyvet csak a tanterv elfogadása után lehet elkészíteni, ezért ez a cselekvési tervben előirányzottakhoz képest késik. Az új tanterv azonban önmagában nem oldja meg a szerb nyelv hiányos ismeretének gondjait, nagy szerepük lesz a tantárgyat oktató tanároknak is. Miután elkészült a tantárgy oktatásának minőségi elemzése, a felsőoktatási intézmények ezzel összhangban alakítják a szaktanárok képzését. Szintén fontos kiemelni azokat az iskolai és iskolán kívüli tevékenységeket, amelyek a szerb nyelv elsajátítását segítik. Az akcióterv ezek bevezetését egy

9 A tankönyvekről szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 68/2015. szám).

10 A kötelező oktatás első és második ciklusa, az általános középiskolai oktatás és az általános iskolai felnőttoktatás végén elért eredmények általános szabványairól szóló szabályzat (a SZK Hivatalos Közlönye, 55/2017. szám).

későbbi időszakra teszi, de az Oktatási és Nevelési Minőségellenőrző Intézet már elkészítette tervét, amely alapján a szükséges felméréseket ezen a területen elvégzik.

Az oktatás területén az akcióterv emellett kitér az olyan sajátos kérdések pótlólagos szabályozására is, mint amilyen a kis létszámú kisebbségi osztályok jóváhagyása. Ezek megőrzéséhez az iskolahálózatra vonatkozó szabályzat és a finanszírozást szabályozó rendeletek olyan módosításait látja elő, amelyek a megfelelő mércék rögzítésével tartósan megoldják a kérdést.

A részarányos foglalkoztatás

Az akcióterv kétségkívül legérdekesebb és újdonságot jelentő része *A nemzeti kisebbségek megfelelő számú alkalmazása a közszférában* című VIII. fejezete, amely a részarányos foglalkoztatással foglalkozik.

Szerbiában az alkotmány biztosítja,¹¹ hogy a közszféra minden szintjén és területén szem előtt kell tartani a lakosság nemzeti összetételét és a nemzeti kisebbségek tagjainak megfelelő képviseletét. Ugyanakkor a cél elérésére azon általános rendelkezése is lehetőséget nyújt, amely szerint nem számítanak hátrányos megkülönböztetésnek azok a külön intézkedések, amelyeket az állam olyan személyek és csoportok egyenlőségének elérése érdekében vezet be, akik egyenlőtlen helyzetben vannak a többi polgárhoz viszonyítva.¹² Meg kell azonban jegyezni, hogy ez nem valósul meg. Az alkotmányos rendelkezéssel ellentétben, a közszféra foglalkoztatottjainak struktúrája nem tükrözi a lakosság nemzeti struktúráját és az eltérés szinte minden esetben a nemzeti kisebbségek kárára jelentkezik. Ráadásul az elmúlt öt évben, mióta az adatvédelmi törvényt¹³ az adatvédelmi biztos szűkítve értelmezi, a foglalkoztatottak nemzeti hovatartozására vonatkozó adatok gyűjtése is megnehezült, ami miatt már azt sem tudtuk pontosan, hogyan is állunk a számokkal valójában. Az akcióterv kidolgozásának idején a problémát orvosló, a kisebbségekhez tartozók foglalkoztatását elősegítő és ösztönző kötelező erejű szabályok még nem léteztek Szerbiában, egyedül az adatgyűjtés problémája látszott lassan megoldódni a közszférában alkalmazott személyek központi nyilvántartását szabályozó törvény¹⁴ megalkotásával, amely a nemzeti kisebbségi hovatartozás nyilvántartásba vételéről¹⁵ is rendelkezik.

11 A Szerb Köztársaság alkotmánya, 77. szakasz (a SZK Hivatalos Közlönye, 98/2006. szám).

12 Uo. 21. szak. 4. bek.

13 A személyi adatok védelméről szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 97/2008., 104/2009. – törvény, 68/2012. – Alkotmánybírósági döntés és 107/2012. szám).

14 A közpénzek igénybe vevőinél foglalkoztatott, választott, kinevezett, munkakörbe helyezett és alkalmazott személyek nyilvántartásáról szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 68/2015. és 79/2015. szám).

15 Uo. 4. szakasz

Mindezt felismerve, az akcióterv stratégiai célként fogalmazta meg, hogy a teljes közszférában, a hierarchia minden szintjén határozott lépések történjenek a nemzeti kisebbségek képviseltségére vonatkozó információk begyűjtésére és foglalkoztatásuk növelésére megfelelő részarányuk eléréséig. Mindezt olyan megerősítő (affirmatív) tevékenységek teszik lehetővé, amelyek növelik a nemzeti kisebbségek számarányát és ezt a lakosság nemzeti arányával hozzák egyensúlyba. Az összetett jogi keret, amelynek kialakítására a fejezet 21 tevékenysége közül 6 vonatkozik, a kisebbségi kerettörvény,¹⁶ a munkajogi és egyéb jogszabályok módosításával teremthető meg, amelynek során rögzítik és részleteiben kidolgozzák azt a szabályt, hogy mindaddig, amíg el nem érik megfelelő részarányukat, a nemzeti kisebbség tagjai előnyt élveznek a foglalkoztatáskor, valamint védelemben részesülnek a racionalizálások és átszervezések miatti elbocsátásoknál. A fejezet számos, az igazságügy különböző ágazataira vonatkozó tevékenységet tartalmaz. Így többek között előírja az ügyészi, ügyészhelyettesi, bírói és a bírósági elnöki tisztségekre való jelölésre és megválasztására vonatkozó szabályzatok kidolgozását és elfogadását olyan értelemben, ahogyan azt az ügyészségekre és a bírákra vonatkozó törvények szabályozzák,¹⁷ vagyis, hogy ennek során szem előtt kell tartani a lakosság nemzeti összetételét, a nemzeti kisebbségek megfelelő képviselését és a bíróságon hivatalos használatban levő nyelvek jogi szakterminológiájának ismereteit.

Külön, egymással összefüggő tevékenységek biztosítják, hogy a nemzeti hovatartozás szerinti arányos struktúra a központi foglalkoztatotti nyilvántartás létrejötte után négy éven belül, külön erre a célra összeállított és elfogadott foglalkoztatási terv végrehajtásának eredményeként helyreálljon. A központi nyilvántartás bevezetése révén ehhez teljes és megbízható adatok lesznek elérhetőek a nemzeti kisebbségek arányáról a közszférában és általa lehet folyamatosan nyomon követni a részarányos foglalkoztatás megvalósulását. A nyilvántartás felállítását az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztérium végzi, és 2017 végére kell elkészülnie. A foglalkoztatási terv 2018 első félévé végéig készül el és a megerősítő tevékenységekkel összhangban célja a megfelelő foglalkoztatási szerkezet elérése a közszférában.

16 A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről szóló törvény (A JSZK Hivatalos Lapja, 11/2002. szám, Szerbia és Montenegró Hivatalos Lapja, 1/2003. – Alkotmányos Alapokmány és a SZK Hivatalos Közlönye, 72/2009. – törvény, 97/2013. – Alkotmánybíróság határozata).

17 Az Ügyészségről szóló törvény 82. szakasza (a SZK Hivatalos Közlönye, 116/2008., 104/2009., 101/2010., 78/2011. – törvény, 101/2011., 38/2012. – az Alkotmánybíróság határozata, 121/2012., 101/2013., 111/2014. – az Alkotmánybíróság határozata és 117/2014. szám), A bírákról szóló törvény 46. szakasza (a SZK Hivatalos Közlönye, 116/2008., 58/2009. – az Alkotmánybíróság határozata, 104/2009., 101/2010., 8/2012. – az Alkotmánybíróság határozata, 121/2012., 124/2012. – az Alkotmánybíróság határozata, 101/2013., 111/2014. – az Alkotmánybíróság határozata, 117/2014., 40/2015. és 63/2015. – az Alkotmánybíróság határozata).

A vajdasági magyarság szempontjából kétségkívül az akcióterv egyik legfontosabb fejezetéről van szó. Politikai döntéshozói, tisztségviselői és vezetői jelenlétük akkor hatékony, ha ezt arányos alkalmazotti jelenlétük egészíti ki a közsféra minden területén, beleértve a rendőrséget, a bíróságot, a tanügyet, az egészségügyi és szociális ellátást, az önkormányzatokat, a köztisztviselőket és az élet egyéb területeit. Különösen lényeges ez a nyelvi jogaink megvalósításakor, hiszen abban a hivatalban lehet magyarul beszélni és magyarul ügyet intézni, ahol magyar nyelven beszélő alkalmazottak dolgoznak. Az akcióterv kidolgozását célzó munka kezdetén a téma még nem kapott külön fejezetet, hanem a demokratikus részvételt tárgyaló fejezet részét képezte, de fontossága miatt a magyar közösség képviselői külön fejezetbe való kerülését kezdeményezték, ami sikerrel járt.

Ami a megvalósulást illeti, a kisebbségi kerettörvény¹⁸ módosításának és kiegészítésének javaslatát elkészítette ugyan az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztérium munkacsoportja, de a szerb parlament még nem fogadta el. A cselekvési tervhez képest ez késést jelent, mert 2016 második negyedévére kellett volna elfogadnia, de minden bizonnyal 2017 végéig megtörténik. Kidolgozás alatt állnak a munkajogi státust rendező jogszabályok is, de ezek elfogadására csak a kerettörvény elfogadása után kerülhet sor.

Az akcióterv eddigi megvalósításában komoly előrelépést jelentett a 2016 decemberében hatályba lépett tartományi és önkormányzati foglalkoztatást szabályzó törvény,¹⁹ amely előírta, hogy a tartományi és önkormányzati személyzeti nyilvántartás tartalmazza a nemzeti hovatartozásra vonatkozó adatokat. Azt is fel kell tüntetni benne, hogy az alkalmazott milyen nyelven fejezte be általános és középiskolai tanulmányait, valamint, hogy a munkaköri besorolási szabályzatok kötelezően tartalmazzák a nemzeti kisebbségi nyelv és írás ismeretét, amely külön kritériumot képez azon munkahelyek betöltésénél, amelyek a polgároknak a nemzeti kisebbségek nyelvének és írásának hivatalos használatához való jogérvényesítésekor relevánsak. A törvény kimondja, hogy a nemzeti kisebbségek megfelelő arányú képviselőinek, valamint a nemzeti kisebbségi és a többségi nemzethez tartozó polgárok teljes egyenrangúságának elérése érdekében a munkahelyek betöltésére kiírt pályázatoknál az azonos képzettséggel rendelkező nemzeti kisebbségi jelöltek élveznek elsőbbséget.

Az említett jogszabálykeret egyik hozadéka, hogy az adatvédelmi akadályok elhárultával a Tartományi Oktatási, Jogalkotási, Közigazgatási és Nemzeti Kisebbségi – Nemzeti Közösségi Titkárság a 2010/11-es felmérések után 2017-ben készíthetett először felmérést a tartományi és önkormányzati közigazgatás alkalmazottainak nemzeti struktúrájáról. A

18 A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságainak védelméről szóló törvény (a JSZK Hivatalos Lapja, 11/2002. szám, Szerbia és Montenegró Hivatalos Lapja, 1/2003. – Alkotmányos Alapokmány és a SZK Hivatalos Közlönye, 72/2009. – törvény, 97/2013. – Alkotmánybíróság határozata)

19 Az autonóm tartományokban és a helyi önkormányzatokban foglalkoztatottakról szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 21/2016. szám)

felmérés a 2016. év végi állapottal készült és a továbbiakban ennek eredményeit ismertetjük.

A tartományi adminisztráció foglalkoztatási adatai arról tanúskodnak, hogy habár a 2011-es népszámlálási adatok szerint Vajdaság lakosságának 13%-a magyar, 2010-ben az alkalmazottak mindössze 6,44%-a volt magyar nemzetiségű. A friss adatok azt mutatják, hogy 2016-ra az arány tovább romlott és a tartományi adminisztráció 1180 alkalmazottjából 66 személy, vagyis 5,59% magyar, ami 0,85%-os csökkenés hat év alatt. 2010-ben 6,56, 2016-ban pedig 7,41 százalékponttal kevesebb magyar foglalkoztatott volt a tartományi szervezetben az elvártnál. Ez azt jelenti, hogy az akcióterv megvalósítása során, ha az 1180-as foglalkoztatotti létszám marad, a meglévő 66 mellett további 87 magyart kell foglalkoztatni ahhoz, hogy elérjük a 13%-ot, ami 153 alkalmazott jelent.

A helyi önkormányzatok – városok és községek – esetében összetettebb a helyzet, mivel itt az egész tartomány összesített adatainak kimutatása mellett, egyenként kell összehasonlítanunk az adott önkormányzati egység lakossági struktúráját az önkormányzati közigazgatás foglalkoztatotti struktúrájával. Az önkormányzatokra vonatkozó 2016. év végi állapottal begyűjtött adatokat az alábbi táblázat tartalmazza:

Önkormányzat (város/község)	Magyar lakosság % (2011)	Összes foglalk. (2016)	Magyar foglalk. (2016)	Magyar foglalk. aránya %	Eltérés az elvárt aránytól % %	Eltérés az elvárt aránytól
Magyarkanizsa	85,14	51	47	92,2	7,06	4
Zenta	79,09	74	65	87,8	8,71	6
Ada	75,04	53	36	67,9	-7,14	-4
Topolya	57,94	75	44	58,6	0,66	1
Kishegyes	53,90	57	22	38,6	-15,3	-9
Csóka	49,67	43	17	39,5	-10,17	-4
Óbecse	46,30	104	35	33,6	-12,7	-13
Szabadka	35,65	335	95	28,4	-7,25	-24
Törökkanizsa	28,55	36	7	19,5	-9,05	-3
Temerin	26,37	79	10	12,7	-13,67	-11
Szenttamás	20,76	57	7	12,3	-8,46	-5
Bégaszentgyörgy	20,02	50	5	10	-10,02	-5
Törökbecse	18,00	60	6	10	-8	-5
Magyarcsernye	17,70	38	7	18,4	0,7	0

Szecsény	12,75	72	4	5,6	-7,15	-5
Nagykikinda	12,23	172	13	7,5	-4,73	-8
Zombor	11,50	183	21	11,5	0	0
Zichyfalva	11,29	47	3	6,4	-4,89	-2
Apatin	10,72	98	5	5,1	-5,62	-6
Nagybecskerek	10,01	338	36	10,7	0,69	2
Antalfalva	9,98	75	8	10,6	0,62	1
Kevevára	8,90	97	5	5,1	-3,8	-4
Kúla	7,90	115	5	4,3	-3,6	-4
Ürög	7,00	53	0	0	-7	-4
Bács	6,65	43	3	6,9	0,25	0
Verbász	5,85	178	8	4,5	-1,35	-2
Titel	5,22	46	1	2,2	-3,02	-1
Versec	4,35	155	2	1,3	-3,05	-5
Hódság	3,94	101	0	0	-3,94	-4
Újvidék	3,88	1121	19	1,7	-2,18	-25
Pancsova	2,77	272	2	0,7	-2,07	-6
Fehértemplom	2,45	49	0	0	-2,45	-1
Palánka	2,44	133	1	0,7	-1,74	-2
Karlóca	2,08	54	1	1,9	-0,18	0
Belcsény	1,88	52	1	1,9	0,02	0
Ingyia	1,75	123	1	0,8	-0,95	-1
Alibunar	1,13	69	0	0	-1,13	-1
Zsablya	1,04	86	0	0	-1,04	-1
Szávaszentdemeter	0,87	224	0	0	-0,87	-2
Petróc	0,55	40	0	0	-0,55	0
Ópáva	0,52	38	0	0	-0,52	0
Sid	0,52	108	0	0	-0,52	-1
Ópazova	0,20	152	0	0	-0,2	0
Pecsince	0,11	52	0	0	-0,11	0
Összesen	13,00	5458	542	9,93	-3,07	-154

1. táblázat: Magyar foglalkoztatottak száma és aránya az egyes önkormányzatokban

A 2011-es előző felmérés a 45 vajdasági önkormányzatról 40-et ölelt fel, Szabadka, Kevevára, Pancsova, Zsablya és Ruma adatai nem szerepeltek benne. A vizsgált önkormányzatok alkalmazottainak 11,57%-a volt magyar. A 2016-os felmérésben, ahogy a fentiekben látható, a 45-ből 44 önkormányzat vett részt és csak Ruma adatai nem szerepeltek benne. Az önkormányzatok 5458 alkalmazottjának 9,93%-a, vagyis 542 volt magyar nemzetiségű, ami 154-gyel kevesebb az elvártnál. Egyenként vizsgálva az önkormányzatokat megállapítható, hogy 14 esetben kedvezőek az adatok. Ezek Zenta (+8,71%), Magyarkanizsa (+7,06%), Nagybecskerek (+0,69%), Topolya (+0,66%), Antal falva (+0,62%), Magyarcsérnye (+0,7%), Bács (+0,25), Belcsény (+0,02%) és Zombor (0), ahol a magyar nemzetiségű alkalmazottak felülreprezentáltak, vagy pontosan reprezentáltak, valamint Pecsince (-0,11%), Karlóca (-0,18%), Ópazova (-0,2%), Ópáva (-0,52%) és Petróc (-0,55%), ahol minimális az alulreprezentáltság. Az utóbbi öt önkormányzatban csak Karlóca közigazgatásában van egy magyar alkalmazott, a másik négyben egyetlen sincs, de erre nincs is szükség, annyira kisszámú a magyarok aránya a lakosság struktúrájában, Karlóca esetében viszont az egy magyar alkalmazott biztosítja a részarányosság megtartását. 32 önkormányzatban az elvártnál kevesebb a magyar alkalmazottak száma (lásd az 1. táblázatban).

A nagyobb adminisztrációs apparátussal rendelkező városok közül Újvidéken, Szabadkán és Nagyikindán jelentős a magyarok alulreprezentáltsága. Újvidék esetében az arány -2,18% (a lakosság 3,88%-a magyar), ami 25 magyar alkalmazott hiányát jelenti. Meg kell jegyezni, hogy a legnagyobb vajdasági városról van szó, 1121 közigazgatási alkalmazottal, melyből csak 19, vagyis az alkalmazottak 1,7%-a magyar nemzetiségű. Újvidék helyzetét külön nehezíti, hogy nemcsak a városi hivatalokból hiányzik a magyar munkaerő, de a tartományi szervekből hiányzó magyar munkaerő egy részét szintén Újvidékről kell majd feltölteni. Szabadkán az alulreprezentáltság aránya 7,28% (a lakosság 35,65%-a magyar), így itt 24 foglalkoztatott hiányzik, mivel összesen 335 alkalmazottból 95, vagyis 28,4% magyar. Nagyikindán, annak ellenére, hogy az elmúlt öt évben öttel növekedett, a magyar alkalmazottak száma csak 13, vagyis 7,5% (a lakosság 12,23%-a magyar) és így itt is 4,73%-os alulreprezentáltság mellett még 8 foglalkoztatott hiányzik. Óbecse, Temerin és Kishegyes területén nagyszámú magyar él, összesen mégis 33 magyar alkalmazott hiányzik a három önkormányzatban. Kishegyes a tömbmagyarsághoz tartozik, hiszen a lakosság 53,90%-a magyar, ezért a 15,3%-os alulreprezentáltság semmiképp sem indokolt, habár itt észrevehető, hogy igen magas, 28%-os a nemzetiségükről nem nyilatkozók aránya, ami szintén hozzájárulhatott a kedvezőtlen adatokhoz. Óbecsén, ahol a lakosság 46,3%-a magyar, a hiány az önkormányzati alkalmazottaknál 12,7%.

Temerinben, ahol a lakosság 26,37%-a magyar, a hiány 13,67%. Apatin, Pancsova, Szenttamás, Bégaszentgyörgy, Törökbecse, Szecsény, Versec, Ada, Csóka, Kevevára, Ürög, Hódság és Törökkanizsa esetében különböző alulreprézantálttsági arány mellett, önkormányzatonként 3–6 magyar alkalmazott hiányzik, összesen 64 alkalmazott a 13 önkormányzatban. Az utolsó csoportba olyan önkormányzatok tartoznak (Zichyfalva, Verbász, Palánka, Szávaszentdemeter, Titel, Fehértemplom, Ingyija, Alibunar, Zsablya és Sid), ahol 1–2 magyar alkalmazottunk hiányzik, összesen 14 ebben a 10 önkormányzatban.

Megállapíthatjuk, hogy kedvezőtlen helyzet egyrészt néhány jobbára tömbhöz tartozó önkormányzatban alakult ki (Szabadka, Óbecse, Kishegyes, Ada, Csóka), ahol viszonylag nagyszámú magyar lakosság él, az anyanyelvi oktatás biztosított és van elegendő magyar szakember. Az akcióterv megvalósításakor a legnagyobb odafigyelést ezek az önkormányzatok igénylik és változtatni is itt lesz a legkönnyebb. Azokban az önkormányzatokban viszont, ahol alulreprézantált a magyarság és amelyek a szórványhoz tartoznak, 10%-os vagy az alatti magyar lakossággal, gyengébb magyar nyelvű oktatással, vagy akár anélkül, nehezebb lesz magyar alkalmazottakat találni. Itt szintén fokozott erőfeszítéseket kell tenni, mert – véleményünk szerint – a vajdasági magyarság nem engedheti meg, hogy a munkaerőhiány legyen az oka annak, hogy ne éljen a jogaival. Azokban a kisebb önkormányzatokban, ahol a magyarság szórványban él, egy-két magyar alkalmazott munkaviszonyba helyezésével gyorsan meg tudjuk valósítani a részarányosság elvét, és mivel itt kevés számú alkalmazottról van szó, ez nem kell, hogy gondot okozzon.

A tartományi és önkormányzati közigazgatásban foglalkoztatottak adatait összesítve, érdekes áttekinteni a vajdasági magyarok foglalkoztatását a Vajdaságban élő többi kisebbséghez és a többségi szerb nemzethez viszonyítva:

	A nemzetiségek száma (fő)	A nemzetiségek aránya (%)	Tartományi és önkormányzati alkalmazottak száma	Az alkalmazottak aránya	Eltérés az elvárt aránytól	Eltérés az elvárt aránytól %
magyar	251.136	13 %	608	9,2 %	- 240	-3,8%
roma	42.391	2,2 %	14	0,2 %	- 129	-2,0%
szlovák	50.321	2,6 %	133	2 %	- 37	-0,6%
horvát	47.033	2,4 %	116	1,8 %	- 40	-0,6%
bunjevác	16.469	0,8 %	15	0,2 %	- 37	-0,6%
román	25.410	1,3 %	79	1,2%	- 6	-0,1%
ruszin	13.928	0,7 %	40	0,6 %	- 6	-0,1%
montenegrói	22.141	1,1 %	127	1,9 %	+ 55	+0,8%
szerb	1.289.635	66,7 %	4.480	67,8 %	+ 131	+1,1%
nem nyilatkozott	81.018	4,2%	908	13,7 %		+9,5%
Egyéb	92.327	4,8%	88	1,3 %		

2. táblázat: Az egyes nemzeti közösségek és a többségi nemzet száma és aránya a vajdasági tartományi és önkormányzati közigazgatásban

Látható, hogy a magyarok alulreprezentáltsága 3,8%-kal a legmagasabb a vajdasági nemzeti kisebbségek között: 240-nel kevesebb a magyar foglalkoztatott, mint ami a közösséget megilletné. A többi kisebbségnél kiemelkedően alulreprezentáltak még 2,0%-kal a romák, ami 129 fővel kevesebb alkalmazottat jelent. A többi kisebbség is alulreprezentált, de számottevően kisebb mértékben: 0,6% a szlovákoknál, horvátoknál és bunjevácoknál és 0,1% a románoknál és a ruszinoknál. A montenegróiaknál felülreprezentáltság tapasztalható (+0,8). Felülreprezentált a többségi, szerb nemzet is (+1,1%).

Továbbra is magas, 13,7%-os azoknak az aránya, akik az önkéntesség elve alapján éltek jogukkal és nem nyilatkoztak nemzeti hovatartozásukról, ami viszont jelentősen, 9,5%-kal több azokhoz képest, akik a 2011-es népszámláláskor így nyilatkoztak (4,8%). Ennek oka abban keresendő, hogy sokan még nem tartják előnyösnek munkahelyükön felvállalni nemzeti hovatartozásukat. Várhatóan a jelenség megszűnik, amint tudatosodik a nemzeti

kisebbség tagjaiban, hogy a részarányos foglalkoztatás szabályai és egyéb kisebbségi jogok miatt inkább előnyös, mint hátrányos megvallani kisebbségi hovatartozásukat. Felvetődik viszont a logikus kérdés, hogy a 2016-os adatok esetében a 908 alkalmazott közül (13,7%), aki nem nyilatkozott nemzeti hovatartozásáról, hányan tartoznak valamely kisebbséghez, ezen belül közülük mennyi a magyar nemzetiségű és a kiterő nyilatkozatok mennyiben befolyásolták a felmérés alkalmával megállapított arányokat. Kishegyes esetében már utaltunk arra, hogy minden bizonnyal létezik ilyen jellegű hatás. Csak további vizsgálat és kutatás adhat végleges választ a kérdésre, amelynek során egyenként kell megvizsgálni a tartományi szerveket, illetve önkormányzatokat, ahol az ilyen nyilatkozatok tömegesen előfordultak.

A reprezentáltságot illetően az is látható, hogy a magyarok a legnagyobb létszámú nemzeti kisebbségként, akiket ez alapján a többi kisebbséghez viszonyítva a legtöbb munkahely illeti meg, a betölthető (6608x13%) 859 munkahelyből 608-at, tehát a rendelkezésre álló munkahelyek 70,7%-át be is töltötték, ami jónak mondható teljesítmény.

Az elemzett adatok a jéghegy csúcsát képezik, mivel a közszféra csak egy kis részére vonatkoznak. A jelek szerint a közszféra többi részében – a köztársasági részben és a még nem vizsgált tartományi és önkormányzati kövvállalati és intézményi részben – ennél rosszabb a helyzet, amiről hamarosan, amint az akcióterv minden elemében megvalósul, pontos adatok birtokába jutva, meggyőződhetünk. Az adatgyűjtés és -elemzés fontos előfeltétele a további lépéseknek, amelyek az akcióterv alapján végső soron a megoldást, tehát a struktúra megváltoztatását eredményezik.

Az akciótervben felvázolt tevékenységek fokozatos életbe lépését a magyar közösségnek és politikai elitjének felkészülten és szervezeten kell várnia és hatékonyan ki kell használnia a most kínákozó lehetőséget. Ehhez, amint ez lehetséges, pontosan meg kell határozni, hogy a közszféra különböző szintjein és területein pontosan hol, hány és milyen szakképesítésű magyar alkalmazottra van szükség. Folyamatosan követni és elemezni kell az adatokat, és ennek segítségével biztosítani az olyan foglalkoztatást, amely a magyarságra vonatkozóan megvalósítja az akciótervet. Az alulreprezentáltság állapotáról és a részarányos foglalkoztatás szabályairól folyamatosan tájékoztatni kell a magyar közösséget, a közvéleményt, a humán erőforrás kérdésekben döntéshozókat és mindannyiukban tudatosítani kell a kisebbség, ezen belül a magyarok jogait és lehetőségeit. A délvidéki magyar politikumnak különösen fokozott erőfeszítéseket kell tennie a részarányos foglalkoztatás megvalósítására, folyamatosan követve és maradéktalanul számonkérve a jogszabályok betartását és az akcióterv megvalósulását.

A magyarság szempontjából jelentős egyéb kérdések

Az I. fejezet a személyes státuszbeli kérdésekkel foglalkozik, és a definiált stratégiai cél – a nemzeti hovatartozás szabad kinyilvánításának további erősítése és a kisebbségi hovatartozásra vonatkozó statisztikai és egyéb adatok begyűjtésének biztosítása – érdekében két alapvető tevékenységet irányoz elő. Az egyik a nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény módosítása a kisebbségek tagjai nemzeti hovatartozásáról szóló adatoknak a közokiratokba, hivatalos nyilvántartásokba és a személyi adatok gyűjteményeibe való bejegyzéshez való jogának szabályozása céljából, a nemzeti hovatartozás szabad kinyilvánításának alkotmányos elvével összhangban. A másik az anyakönyvekről szóló törvény és a vonatkozó egyéb alacsonyabb rendű jogszabályok módosításai, ami lehetővé teszi a nemzeti hovatartozás személyes kérelemre történő bejegyzését a törzsnylvántartásba. A fejezet fontos elemei továbbá a kisebbségi nemzeti tanácsok megválasztásában szerepet játszó külön választói névjegyzék folyamatos és hatékony frissítését célzó informatikai fejlesztési és képzési tevékenységek.

A II. fejezet, a hátrányos megkülönböztetés megakadályozása érdekében stratégiai célként kijelöli a jogok és szabadságjogok azonos feltételekkel való érvényesítését a nemzeti kisebbségek tagjai számára Szerbia egész területén, továbbá a tolerancia fejlesztését és a diszkrimináció megakadályozását, amely érdekében aktív tevékenységeket lát elő a társadalmi élet számos területén. A tevékenységet a köztársasági polgári jogvédő, a köztársasági egyenlőségvédelmi biztos és a tartományi ombudsman ajánlásaihoz kapcsolódó eljárások teljes körű lebonyolítása képezi. A tevékenység arra irányul, hogy tréningekkel, nyilvános vitákkal, médiatartalmakkal és egyéb módon tudatosítsa a tisztségviselőkben, a közszférában és a széleskörű nyilvánossággal, hogy a nemzeti kisebbségek a társadalom javát szolgálják és nem megosztó, hanem éppen ellenkezőleg, egyesítő elemként szerves részei a társadalomnak és biztosítani kell számukra az őket megillető jogokat. Fontosak még a médiában jelenlévő gyűlöletbeszéd megszüntetését célzó cselekmények, valamint a nemzeti gyűlöletből elkövetett bűncselekmények helyes minősítését és megfelelő szankcionálását célzó, az igazságügyi rendszert érintő cselekmények, mint külön definiált és részletesen kidolgozott tevékenységek.

A művelődésről és tájékoztatásról szóló III. fejezet stratégiai célja a kisebbségi média helyzetének javítása és a médiatartalmak fejlesztése, oly módon, hogy mind mennyiségi és minőségi, mind pedig földrajzi tekintetben hozzáférhető, állami támogatással fenntartható tájékoztatást biztosítson a kisebbségek nyelvén. A művelődés területén a stratégiai cél a kisebbségi művelődés fellendítése és a kultúrák közötti párbeszéd előmozdítása, valamint a kisebbségek kiemelt jelentőségű kulturális javainak, épített és szellemi kulturális

örökségének védelme, a kölcsönös tisztelet és megértés kultúrájának fejlesztése, az előítéletek és az elkülönülés megakadályozása, különösen a vegyes etnikumú környezetben és a fiatalok között. A tevékenységek sorában a legfontosabbak, hogy az önkormányzati, tartományi és köztársasági költségvetésben elkülönített céleszközök útján biztosítva legyen a kisebbségi művelődés és média megfelelő finanszírozása, a kisebbségi művelődésre és a médiumok számára kiírt pályázatokon pedig vegyék figyelembe a nemzeti tanácsok véleményét a pénzeszközök odaítélésekor, továbbá a köztársasági költségvetés terhére legyen biztosítva az anyaországban kiadott könyvek beszerzése könyvtáraink számára.

A IV. fejezet témája a szabad vallásgyakorlással, amely a megfogalmazott stratégiai céllal – a vallásszabadság tiszteletben tartása a vallási szervezetek létrehozásakor és bejegyzésekor, valamint az állam semlegességének elve az állam és a vallási közösségek különvált működésével – összhangban tevékenységként összehasonlító jogi szakértői elemzés készítését irányozza elő a téma szabályozásáról a régióbeli uniós tagországokban, valamint ennek alapján a legjobb gyakorlatok és megoldások átvételét. Külön tevékenységeket fogalmaz meg a román és a szerb ortodox egyház viszonyának rendezésére.

A nyelv- és íráshasználattal foglalkozó V. fejezet stratégiai célként az anyanyelv és írás használatához való jog maradéktalan tiszteletben tartását fogalmazza meg. Tevékenységként előírja annak lehetőségét, hogy az önkormányzat részét képező településeken akkor is hivatalosan használható legyen a nemzeti kisebbség nyelve a helynevek és más megjelölések kiírásánál (közterületi megnevezések, információs táblák stb.), ha az önkormányzat egész területére vonatkozóan egyébként nem teljesül a nyelvhasználat feltétele). További tevékenység az eljárási törvények²⁰ olyan irányú módosítása az igazságügyi és közigazgatási reformok során, amely könnyíti és ösztönzi a kisebbségi nyelvek hivatalos használatát, valamint a nyelvhasználati törvény²¹ büntető jellegű rendelkezéseinek szigorítása, a nyelvhasználat finanszírozásának projektalapú és közvetlen költségvetési eszközökből való egyidejű biztosításával. A tevékenységek között szerepel még a tartós jogszabályi keret megteremtése annak biztosítására, hogy az ügyfél kérelmére a személyneveket kötelező jelleggel az ügyfél anyanyelvén és írásmódja szerint jegyezze be az anyakönyvi hivatal, a fontosabb törvényeket lefordítsák a kisebbségi nyelvekre és azokat közzétegyék a hivatalos lapban,

20 Az általános közigazgatási eljárásról szóló törvény (a JSZK Hivatalos Lapja, 33/97. és 31/2001. szám, a Szerb SZK Hivatalos Közlönye, 30/2010. szám); A polgári perrendtartásról szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 72/2011., 49/2013. – az Alkotmánybíróság határozata, 74/2013. – az Alkotmánybíróság határozata és 55/2014. szám); A nemperes eljárásról szóló törvény (Az SZSZK Hivatalos Közlönye, 25/82. és 48/88. szám és a SZK Hivatalos Közlönye, 46/95. – más törvény, 18/2005. – más törvény, 85/2012., 45/2013. – más törvény és 55/2014. szám); A büntetőeljárásról szóló törvénykönyv (Az SZK Hivatalos Közlönye, 72/2011., 101/2011., 121/2012., 32/2013., 45/2013. és 55/2014. szám), A szabálysértési törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 65/2013. szám).

21 A hivatalos nyelv- és íráshasználatról szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 45/91., 53/93., 67/93., 48/94., 101/2005. és 30/2010. szám).

valamint a bírósági hálózat következő felülvizsgálata és átalakítása során a bírósági székelyek meghatározásakor vegyék figyelembe a lakosság nemzeti összetételét.

A demokratikus részvételt taglaló VII. fejezet a nemzeti kisebbségek a köztársasági parlamentben, tartományi képviselőházban és az önkormányzati képviselő-testületekben való képviseltségével foglalkozik és elsődleges célja a kis létszámú nemzeti kisebbségek részvétele ezen testületekben, ami jelenleg nem biztosított. Magyar vonatkozása nincs a kérdésnek, mivel a jelenlegi jogszabálykeret, amely a kisebbségi pártok esetében a természetes küszöb eléréséhez köti a mandátumszerzést, biztosítja a magyarság jelenlétét a képviseleti szervekben.

A IX. fejezet a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsaira vonatkozik és szintén kiemelt jelentőségű. A nemzeti tanácsokról rendelkező törvény²² három alapvető kérdéscsoportot szabályoz, amelyek elengedhetetlenül szükségesek az alkotmányban és a kisebbségi keret-törvényben²³ biztosított kisebbségi önkormányzathoz való jog, a nem területi alapú kulturális autonómia érvényesítéséhez. Ezek a tanács hatásköre, a tanácsstagok megválasztásának eljárása és a tanács tevékenységének finanszírozása. Az Alkotmánybíróság 2014. évi határozata megállapította, hogy a Nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény egyes rendelkezései nincsenek összhangban az alkotmánnyal, és ezeket a rendelkezéseket hatályon kívül helyezte.²⁴ A döntés következtében bizonyos kérdések rendezetlenül maradtak, továbbá a törvény több helyen nincs összhangolva az ágazati törvényekkel, így annak alkalmazásában nehézségek merülnek fel. Mivel a nemzeti tanácsok olyan fontos területeken döntenek, vagy vesznek részt a döntéshozatalban, mint az oktatás, a kultúra, a tájékoztatás és a hivatalos nyelv- és íráshasználát, az akcióterv elsősorban az új törvény megalkotására, vagy a meglévő módosítására összpontosít. Ennek során a kollíziók megszüntetése mellett a nemzeti tanácsok jogállását és hatásköreinek pontosítását is el kell végezni. A fejezetben megfogalmazott stratégiai cél – a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsai helyzetének és működésének erősítése – érdekében, tevékenységként tartalmazza a nemzeti tanács intézményrendszerének erősítését a hatáskörök és finanszírozás terén, valamint a nemzeti kisebbségek kultúrájának finanszírozásra alapított költségvetési alap működtetésének beindítását.

A X. fejezet a kisebbségi közösségekhez tartozók gazdasági helyzetével foglalkozik, és a romák, valamint az albánok gazdasági helyzetének javítását célzó tevékenységek mellett megerősítő intézkedéseket irányoz elő azokban az önkormányzatokban is, amelyek

22 A nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsairól szóló törvény (a SZK Hivatalos Közlönye, 72/2009., 20/2014. – az Alkotmánybíróság határozata és 55/2014. szám).

23 A nemzeti kisebbségek jogainak és szabadságjogainak védelméről szóló törvény (a JSZK Hivatalos Lapja, 11/2002. szám, Szerbia és Montenegró Hivatalos Lapja, 1/2003. – Alkotmányos Alapokmány és a SZK Hivatalos Közlönye, 72/2009. – más törvény és 97/2013. szám – az Alkotmánybíróság határozata).

24 Az Alkotmánybíróság 2014. január 16-án meghozott IUz-882/2010 számú határozata (a SZK Hivatalos Közlönye, 20/2014. szám).

a köztársasági besorolás szerint fejlettségüket illetően a harmadik és negyedik csoportba tartoznak – ezek között magyarulakta önkormányzatok is vannak.²⁵ Nagy jelentősége van annak a külön kategóriaként kezelt tevékenységnek is, amely a nemzeti kisebbségek anyaországi, így Magyarország azon gazdasági szereplőinek ösztönzését irányozza elő, akik a kisebbség foglalkoztatási arányának növelése érdekében a kisebbségek lakta környezetekben ruháznak be.

Az akcióterv utolsó, XI. fejezete a nemzetközi együttműködésről szól, és stratégiai célként fogalmazza meg a Szerbiában élő nemzeti kisebbségek anyaországaival való együttműködés megszilárdítását a kisebbségek helyzetének erősítése érdekében. A tevékenységek, amelyeket ennek érdekében az akcióterv tartalmaz, olyan – Magyarország és Szerbia viszonyában is – fontos kérdéseket old meg, mint például a bilaterális megállapodások alapján létrehozott kisebbségvédelmi vegyes bizottságok rendszeres ülésének kérdése, valamint előirányozza, hogy a bizottságok teljes mértékben éljenek a kétoldalú egyezményekben lefektetett hatáskörükkel, ajánlásaik megvalósuljanak és számonkérhetőek legyenek. A fejezet külön hangsúlyt fektet a regionális együttműködés előmozdítására, a helyi önkormányzatok közötti határon átívelő együttműködési lehetőségeket is kihasználva.

Az akcióterv értékelése

A kisebbségi akcióterv legnagyobb hozadéka, hogy politikai dokumentumként nem egy kisebbségi vagy más párt, illetve más kisebbségi szervezet, hanem a Szerb Köztársaság kormánya és az EU által elfogadott és jóváhagyott akcióterv. A két tényező együtt és korrelációban, miszerint a jelenlegi szerbiai hatalmi többség politikai akarátát képezi és megvalósítja az EU-csatlakozási eljárás eleme, nagy valószínűséggel biztosítja, hogy – ha nehézségek árán is – de ténylegesen megvalósul. Teljes körű megvalósításához, ahogyan a megalkotásához is, elengedhetetlenek olyan tényezők, mint Szerbia politikai stabilitása és elkötelezettsége az EU-hoz való csatlakozás iránt, Szerbia és Magyarország további kitűnő kapcsolata, valamint a vajdasági magyar közösség szervezett és eredményes politikai érdekképviselete Szerbiában és az érdekképviselet eredményes koordinációja az anyaország nemzetpolitikájával és uniós politikájával.

Úgy értékeljük, hogy az akcióterv őrzi a nemzeti kisebbségek, így a magyarok kisebbségi jogainak elért szintjét Szerbiában, ami – a múlt tapasztalataiból okulva – még alkotmányos garanciák²⁶ ellenére sem mindig biztosított. Néhány jelentős területen, ahogyan ezt a

25 Harmadik kategóriába tartozik Kishegyes, Csóka, Magyarcsernye, Kevevára, Szenttamás, Antalfalva, Zsablya, Titel, Ürög, Alibunár, Petróc, Opáva, Sid és Fehértemplom.

26 A Szerb Köztársaság alkotmánya, 20. szak. 2. bek. (a SZK Hivatalos Közlönye, 98/2006. szám).

tanulmányban kifejtettük, bővíti kisebbségi jogainkat, vagy gyakorlatban is érvényesíthetővé teszi a csak papíron létező jogokat. Ha minden kérdésre nem is találjuk meg a részletes választ és vannak tartalmilag kevésbé feldolgozott területek, az akcióterv a kisebbségi magyar politika egyik jelentős alappillére az elkövetkező években Szerbiában, főképpen az EU-csatlakozási folyamat befejezéséig. Olyan dokumentumról van szó, amely áttörést jelent az elmúlt évek, sőt évtizedek szerbiai kisebbségpolitikájában és megvalósítása lényegesen javíthat a szerbiai nemzeti kisebbségek helyzetén. Az akciótervnek köszönhetően a magyar közösség szempontjából máris komoly eredményeket értünk el olyan évek óta megoldhatatlannak tűnő problémák megoldásában, mint a részarányos foglalkoztatás, vagy a szerb nyelv mint nem anyanyelv oktatása. Az akcióterv teljeskörű megvalósítása jelentősen javítana a szerbiai magyar kisebbség szülőföldön való megmaradásának és boldogulásának jogi és egyéb feltételein.

Az akcióterv megvalósítása

Közhelyszámba menő megállapítás, hogy egy dokumentum annyit ér, amennyit megvalósítanak belőle. Ez fokozottan érvényes az akciótervekre, melyeknek célja a cselekvés, az akció, a tett, amelynek akkor van értelme, ha megvalósul. Ennek tudatában a kisebbségi akcióterv mint stratégiai jelentőségű dokumentum elfogadása csak jelentős kezdő lépése volt egy hosszú és nehéz folyamatnak, amelynek a végén az akciótervben foglaltak remélhetőleg a vajdasági magyarság mindennapjainak részévé válnak.

Amikor egy terv megvalósításáról beszélünk, két lényeges és jól elhatárolható részét kell megkülönböztetnünk: az előirányzott tevékenységek tényleges megvalósítását és a terv megvalósulásának utókövetését. Ahhoz, hogy a 23. csatlakozási fejezet lezárásával Szerbiában a kisebbségi jogok valóban egy magasabb szintre kerüljenek, mindkettőre hatványozottan oda kell figyelni. A megfelelő utókövetés különösen azokban az esetekben segíti hatékonyan a megvalósítást, ha időközben megállapítható, hogy valami nem, vagy nem megfelelően valósul meg.

Maga az akcióterv mechanizust állít fel valamennyi tevékenység végrehajtásának, a megvalósítás szakaszainak és ütemének nyomon követésére. Minden tevékenységhez hozzárendelték a feladat végrehajtásával megbízottakat és a megvalósításhoz szükséges finanszírozási forrásokat. Erről minden felelősnek negyedévenként jelentést kell tennie. A megvalósítás folyamatát a Nemzeti Kisebbségek Tanácsa követi nyomon, amely abban az esetben, ha egy bizonyos tevékenység megvalósításában több szereplő vesz részt, koordinálja ezek munkáját. A Tanács a szerb kormány munkatestülete, amelynek az érintett minisztériumok és más

állami szervek képviselői, valamint a nemzeti kisebbségek nemzeti tanácsainak elnökei a tagjai. Az akcióterv végrehajtásának utókövetését adminisztratív és technikai szempontból az Államigazgatási és Helyi Önkormányzati Minisztérium keretében működő Emberi és Kisebbségi Jogi Iroda végzi. Minden tevékenységfelelős kapcsolattartó személyt nevezett ki, akinek feladata az Iroda folyamatos tájékoztatása a feladatok megvalósításáról. Az Iroda negyedévenként begyűjti a jelentéseket és beszámolót készít, amit megküld a Tanácsnak.

Az elmúlt másfél év azt mutatja, hogy a vázolt ütemet az Iroda eleinte nem tartotta és ma is nehezen tartja. Első beszámolóját 2016 novemberében mutatta be és ez a teljes 2015. évet, valamint a 2016. év első és második negyedévét ölelte fel (annak ellenére, hogy az akcióterv 2016 márciusában került elfogadásra, számos olyan tevékenységet tartalmaz, melyek határideje még e dátum előtti). A második beszámoló a 2016-os év harmadik és negyedik negyedévére vonatkozott. 2017-ben a beszámolók már negyedévenként követik egymást: a 2017. év első negyedévére vonatkozó harmadik beszámoló 2017. június 8-án, a másik negyedévre vonatkozó negyedik jelentés pedig 2017. szeptember 13-án jelent meg²⁷. A 2017. év harmadik negyedévében megvalósuló tevékenységekről a tevékenységfelelősöknek 2017. október 2-ig kellett leadniuk jelentéseiket.

A késések mellett más negatív jelenségek is megfigyelhetők. Az Iroda, amely a terv megvalósítását nemcsak technikai és adminisztratív szempontból, hanem tartalmilag is követi, nem rendelkezik kellő kapacitással, hogy a munkát megfelelően el tudja látni, a Szerbiában egyelőre életben lévő létszámstop pedig szinte kizárja a létszám bővítést. Az ezzel foglalkozó osztálynak jelenleg mindössze három alkalmazottja van, akik más teendőket is végeznek. Tekintettel arra, hogy 76 különböző tevékenységfelelős jelentésének összesítését végzik negyedévenként, nincs idő, sem szakember arra, hogy a jelentéseket az adminisztratív munka mellett még alapos elemzésnek vessék alá, ezért ezeket különösebb kritikai hozzáállás és elemzés nélkül csak egyszerűen átvesszik és beépítik a negyedéves beszámolóba. Az Iroda egységesíteni próbálja ugyan a jelentéseket és a kapcsolattartó személyek számára folyamatosan képzéseket szervez, ami hozott némi javulást, a rendszer azonban még így sem elég hatékony. A másik gond, hogy számos tevékenységfelelős egyáltalán nem küld jelentést, illetve nem teljes vagy csak formális jelentést küld, amely nem tartalmazza a szükséges elemeket, és amely alapján nem állapítható meg, hogy a tevékenység valóban megvalósult-e, illetve megfelelő módon valósult-e meg. Egyesek többszöri felszólításra sem tesznek eleget jelentéstételi kötelezettségüknek. Ilyen esetben az Iroda negyedéves beszámolójában nem szerepelnek adatok arról, hogy az adott területen történt-e, illetve milyen előrelépés történt, hiszen nincs hozzáférése az információkhoz.

---

27 Letöltés helye: www.ljudskaprava.gov.rs; letöltés ideje: 2017. 10. 09.

A felsorolt gondokat elemezve olyan megoldási javaslat fogalmazódott meg, amely remélhetőleg a közeljövőben elfogadásra kerül, és melynek értelmében egy külső szakemberekből álló munkacsoport szakmailag segíti az Iroda munkáját, hatékonyabbá és egységesebbé teszi a tevékenységek követését, szervezettebbé az egyes jelentések feldolgozását. Ez a megoldás nagyobb átláthatóságot hoz és lehetővé teszi az építő jellegű párbeszéd megindulását a politikai szereplők között, ha fennakadás lép fel egy-egy tevékenység megvalósításában. A kibővített új folyamat úgy működne, hogy az Iroda negyedéves beszámolójának összeállítása előtt a munkacsoport kielemez, hogy egy-egy tevékenység abban a szellemben valósult-e meg, vagy abba az irányba tart-e, amelyet az akcióterv előír, vagy csupán formálisan tesz eleget a kívánalmaknak, de a gyakorlatban nem alkalmazható, vagy nem az elvárt eredmények felé tart. Az így kapott anyagot az Iroda integrálja a negyedévi beszámolóba, ilyen módon azonnal és időben azonosíthatóak lennének a hiányosságok és mulasztások.

A megfelelő utókövetési mechanizmus bevezetése azért is elengedhetetlen, mert az akciótervbe foglalt tevékenységek megvalósítása a rögzített határidőkhöz képest jelentősen késik. Az akcióterv két megvalósítási folyamatot tartalmaz: azokat a tevékenységeket, amelyek a jogi keret megváltoztatására irányulnak és azokat, amelyek az új jogi keret alkalmazására összpontosítanak. Mivel az egyes tevékenységek egymásra épülnek, az egyik tevékenység késése a többiek késését eredményezi. Ilyen esetben az egész folyamat nem a tervezett ütemben halad, ezzel veszélyeztetve számos egyéb fontos feladat megvalósulását. A késések okai részben érthetőek. Az akciótervet 2016. március 3-án fogadta el a szerb kormány. Az ezt követő egyéves időszak politikailag nagyon aktív volt, mivel 2016. április 27-én tartották a köztársasági, a tartományi és a helyhatósági választásokat, majd 2017 áprilisában a köztársasági elnökválasztást. Ebben az egyéves időszakban kétszer alakult újra a szerb kormány. Mindez politikai vákuumot hozott létre, amely megbénította a parlament munkáját, ellehetetlenítve a jogalkotási folyamatokat és korlátozta a minisztériumok hatékonyságát. Az akcióterv megvalósításában ez jelentős megtorpanást idézett elő, ami jól látható a cselekmények felelőseinek negyedéves jelentéseiből és az Iroda beszámolóiból.

A vázolt bíráló észrevételeket fontos figyelembe venni és a hibákat a most folyó időszakban kiküszöbölni, hatékonyabbá téve a követést és a megvalósítást. Útközben a késések is behozhatóak, a határidők pedig reális keretek között újra definiálhatóak és az akcióterv, ha némi késéssel is, de teljes egészében megvalósulhat. Várhatóan 2017 őszétől kap nagyobb lendületet a megvalósítás folyamata.

Összegzés

Szerbia változtatott korábbi álláspontján, miszerint a nemzeti kisebbségek helyzete az országban ideális és azon már nem szükséges tovább javítani. 2016-ban tárcaközi koordinációval és az összes ott élő kisebbség képviselőinek bevonásával a kisebbségi jogok őrzését, kiszélesítését és hatékonyabb érvényesítését célzó akcióttervet alkotott meg és fogadott el.

Az akciótterv 11 fejezetben tárgyalja a Szerbiában élő nemzeti kisebbségek számára fontos kérdéseket, felölelve szinte minden, a kisebbségek alkotmányos szavatolt egyéni és kollektív jogait. A magyar közösség szempontjából különösen fontosak a nyelv- és íráshasználat, az oktatással, a részarányos foglalkoztatással és a kisebbségi nemzeti tanácsokkal foglalkozó fejezetek.

A részarányos foglalkoztatás terén fontos kiemelni, hogy a magyarság jelenléte a politikai döntéshozói és vezetői területen akkor válhat hatékonyabbá, ha ezt arányos alkalmazotti jelenlét egészíti ki a közsféra minden területén és szintjén, beleértve a rendőrséget, a bíróságot, a tanügyet, az egészségügyi és szociális ellátást, az önkormányzatokat, közvállalatokat, illetve az élet minden egyéb területét. Ehhez az akciótterv biztosítja a feltételeket.

Az akciótterv legnagyobb hozadéka, hogy a Szerb Köztársaság kormánya és az EU által elfogadott és jóváhagyott dokumentum. Áttörést jelent az elmúlt évek, sőt évtizedek szerbiai kisebbségpolitikájában. Őrzi a nemzeti kisebbségek, így a magyarok kisebbségi jogainak elért szintjét, néhány területen bővítve azokat, valamint megteremti annak lehetőségét, hogy a csak papíron létező jogok ténylegesen is megvalósuljanak. A kisebbségi magyar politikálás egyik alappillérvé válhat az elkövetkező években, egészen Szerbia EU-hoz való csatlakozásáig, megteremtve ezzel a magyar közösség szülőföldön való megmaradásának és boldogulásának jogi és egyéb feltételeit.

Az akciótterv elfogadása óta eltelt másfél év tapasztalatai azt mutatják, hogy megvalósításában késések, szervezési és más nehézségek mutatkoztak, de ezek kiküszöbölése folyamatban van és a megvalósítás várhatóan 2017 őszétől kap igazán lendületet. A vajdasági magyarság számára fontos akcióttervelemek megvalósításához jelentősen hozzájárulhat Szerbia és Magyarország kitűnő kapcsolata, illetve az is, ha a vajdasági magyar politikum a közösség érdekeit továbbra is felelősen képviseli Szerbiában, valamint azokat hatékonyan közvetíti az anyaország és az EU felé, Magyarország pedig Szerbia és az EU felé.